

OpenOffice.org 2.0

Újabb mérföldkövek egy jól ismert irodai programcsomag életében.

A *StarOffice*-ból sarjadt *OpenOffice* az egyik legsikeresebb nyílt forrású projekt. Sikerének kulcsa az ingyenesség mellett, hogy valóban használható dologról van szó: képes helyettesíteni a többi nagy irodai szoftvercsomagot, s mellette szól még, hogy az összes elterjedt platformon futtatható.

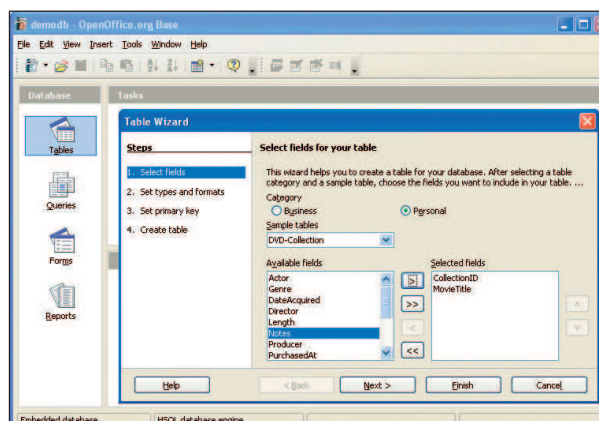
Talán pont ez a népszerűség ihlette a fejlesztőket arra, hogy teljes erőbedobással tökéletesítsék a jelenlegi 1.x-es változatot. A megfeszített munka eredménye most már egyértelműen körvonalazódik a 2.0-s változat formájában, amelyből ízelítőt is kaphatunk az 1.9.79-es számmal kiadott béta változaton keresztül. Bár az alkalmazás még nem végleges, az újítások listája már teljes, ezek szerepelnek is a már emlegetett béta programban. Új szolgáltatás tehát már nem várható a stabil csomag megjelenéséig, csupán a jelenlegiben előforduló hibák javítására számíthatunk. Ennek következtében már most nyugodtan végignézhethetjük, hogy mivel lett több illetve kevesebb az új *OpenOffice.org*.

1. mérföldkö: telepítés

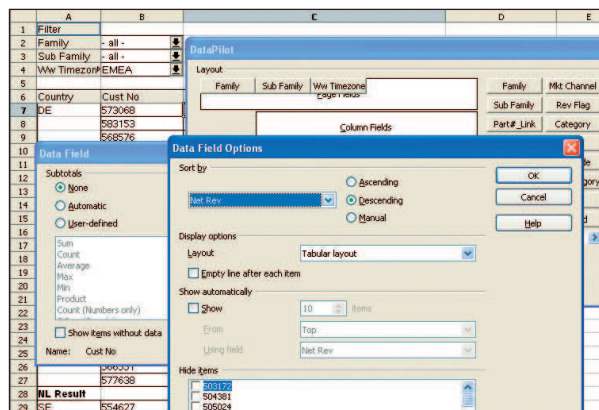
Nos, a telepítés némiképp megváltozott: az újítások listájában benne van, hogy az *OpenOffice* telepítője ezentúl a natív módot támogatja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a rendszerünk csomagkezelő-rendszerére van bízva az előre összeállított csomagok telepítése, magyarul az új *OpenOffice*-nak igazából nincs is telepítője, csak csomagjai. Ez alapvetően nem rossz dolog: a baj csak annyi, hogy a fejlesztők építenek *MSI* illetve *RPM* csomagokat, és ezzel a lista végére is értünk. Ha tehát mi nem *Windows*t, illetve *Redhat/SuSE* terjesztést használunk, akkor bizonyos kellemtelen nehézségebe ütközhetünk: legrosszabb esetben például abba, hogy nem fogjuk tudni telepíteni a programot. A telepítési útmutatóban az szerepel, hogy az *OpenOffice* a későbbiekben sem fogja támogatni a többi terjesztést, mivel azokba licenszelési okokból ez vagy az nem fér bele, így minden terjesztésnek magának kell összeállítania az OO „telepítőjét”.

Nem kell azért megijedni, jelenleg is létezik az összes nagyobb terjesztésen belül „saját”, natív módon telepíthető csomag, szóval ez nem lesz nagy változás: a terjesztések a továbbiakban is el fogják ezeket készíteni, mi pedig használjuk, csak úgy, mint eddig.

Ami engem zavar, hogy ezt „újításként” említik a fejlesztők, pedig igazából visszalépésről van szó. A régi telepítő lehe-

1. ábra Az Openoffice.org új adatbázis-kezelő eszköze, a Base

2. ábra A Calc PivotTables nevű adatértelmező bővítőművelet akció közben

tővé tette, hogy bármikor, a legfrissebb változatot letöltve, azt akármilyen környezetben telepíthessük. A terjesztés által rendelkezésemre bocsátott csomagokkal csak annyi a baj, hogy 1-2 hónappal is akár le vannak maradva a legfrissebb kiadástól (ennyivel később készülnek el az adott kiadásból a csomagok). Ezentúl tehát a terjesztés összeállítóira lesz bízva, hogy mikor használhatjuk a legfrissebb változatot. Jeles példája ennek, hogy én *Debian* alatt szerettem volna kipróbálni a béta változatot, és nem ment egyszerűen, szenvedni kellett érte. Először a egy nem hivatalos *apt*-forrás hozzáadása mellett döntöttem, ám az itt lévő,

meglehetősen régi kiadás majdnem teljesen működés-képtelen volt. Ez után következett az *RPM* csomagok *aliennel* történő átalakítása *DEB* csomagokká, majd az imádkozás, hogy minden gond nélkül települjön. Az imám meghallgatásra talált, mert az *OpenOffice* elindult. Ez így első hallásra nem is annyira bonyolult, de ha ehhez még hozzávesszük azt, hogy az új *OpenOffice* nem fér meg a régivel, akkor újra elszomorodhatunk: a régi 1.1-es változatot javasolt eltávolítani a rendszerből, mielőtt az újat telepítenénk, s ha esetleg a béta változat túlságosan gazdag hibákban, akkor a régi változatra történő visszaállítás is ugyanilyen körülményes. Egyszóval: aki nem szeret szenvedni, annak bizony várnia kell – vagy átmeny *Windowsba*, és telepíti ott.

2. mérföldkő: új, szabványos fájlformátum

A 2.0-s változattól az *OpenOffice* az *XML* alapú, az *Európai Bizottság* ajánlásában is szereplő *OASIS OpenDocument* formátumot használja alapértelmezetten a dokumentumok tárolására. Ez egy terjesztés és implementáció-független formátum, amely a különböző dokumentum-kezelő programok közötti szabványos együttműködést hivatott elősegíteni. Ezt a formátumot használja egyébként a *Koffice* is. Ezzel együtt természetesen változnak a „kiterjesztések” is. A korábbi *.SX* kezdetű fájlveget *.OD* kezdetűek váltják, így például a régi *SXW* végű szöveges dokumentum *ODT* végű lett, s igyekeztek következetesen kiosztani a fájlok neveit. Az *OASIS OpenDocument* formátumról a http://www.oasis-open.org/committees/tc_home.php?wg_abbrev=office oldalon olvashatunk bővebben.

3. mérföldkő

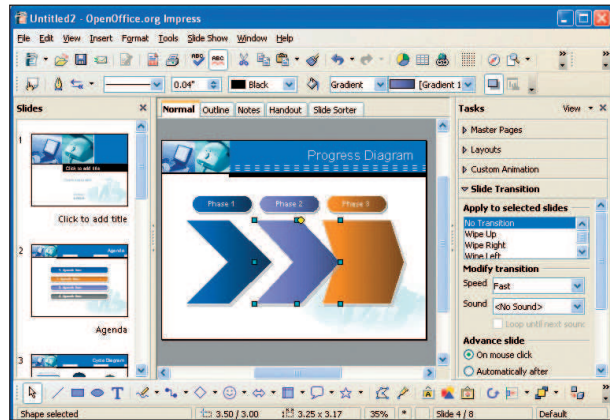
Előtérbe került az adatbázis-kezelő felület is: a többi alkalmazáshoz hasonlóan itt is a *Fájl menü*, *Új* menüpontjára kattintva lehet új adatbázist készíteni. A fejlesztők odafigyeltek a kezdő vagy épp az adatbázis-kezelésben, *SQL*-ben kevésbé jártas felhasználókra is. Egy új táblakészítő varázsló segítségével bárki könnyedén hozhat létre adatbázisokat, s utána űrlapokat, jelentéseket, stb készíthet, ahogy azt már megszokhattuk *Microsoft Access* esetében, amelynek versenytársa kíván lenni az irodai programcsomag *Base* nevű része. Ennek megfelelően tud is sokmindent: űrlapokat, jelentéseket, lekérdezéseket kezel az ott megszokott formában.

Ha már itt tartunk: hasonlóan az *Access*-hez, itt is adatbázis-dokumentumokat hozunk létre. Az új adatbázis-felület ugyanis a *Java* alapú *HSQLDB* adatbázis-kezelőre támaszkodik, amelynek következtében nincs szükség a háttérben futó adatbázis-kiszolgáló használatára, a program az adatokat (vele együtt az űrlapokat, jelentéseket, lekérdezéseket) egy *XML* fájlban tárolja.

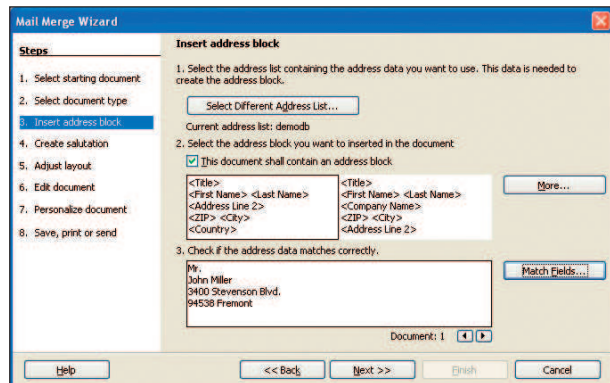
A program ezen része is természetesen a már emlegetett *OpenDocument XML* formátumot használja.

4. mérföldkő: digitális aláírások használata

Lehetőség nyílik a dokumentumaink digitális aláírására, illetve a mások által aláírt dokumentumok hitelességének ellenőrzésére. Az ehhez szükséges tanúsítványokat az alkalmazás a rendszer által használt tanúsítvány-tárolóból szedi.

3. ábra Az Impress prezentáció-készítő felosztott felülete

4. ábra A sokszínű körlevél-készítő varázsló

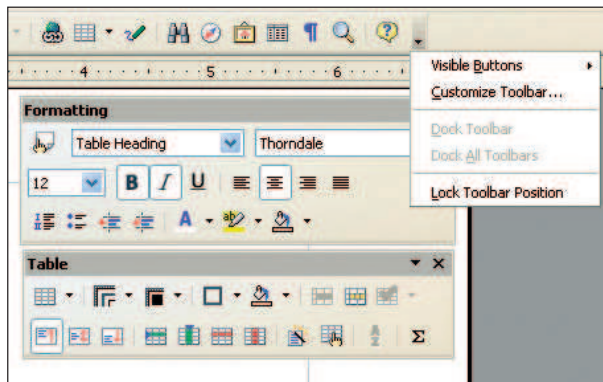
Az *OpenOffice Windows* alatt a *Microsoft* hitelesítési eljárását használja, egyéb operációs rendszerek alatt pedig a *Mozilla/NSS (Network Security Services)* függvénykönyvtárat. Ez utóbbi segítségével lehetővé válik rengeteg tanúsítvány és titkosítási forma használata (igazából minden, amit az *NSS* megenged). Nem szerepel viszont a leírásokban sehol sem utalás arra, hogy a linuxos körökben elterjedten használt *GnuPG* kulcsait és a bizalmi hálót tudja-e használni az *OpenOffice*. Az *OpenSSL*-lel természetesen képesek vagyunk például *X.509*-es tanúsítvánnyá konvertálni a szükséges adatokat (amelyet az *NSS* könyvtárral megegethetünk), de ez ugye mégsem egy kényelmes módszer, és elveszítjük a *PGP* hitelesítési mechanizmusát is – magyarárn, hogy megbízhatunk-e egy idegen kulcsban, illetve ennek leellenőrzése meglehetősen körülményes. Sajnos a béta változatnak ezen része defektes, így azt nem sikerült kipróbálnom, hogy a *PGP* kulcskarikámon szereplő „tanúsítványokat” be tudja-e olvasni, s használni a program.

Az *NSS* függvénykönyvtárról az alábbi címen tájékozódhat a téma iránt érdeklődő olvasó:

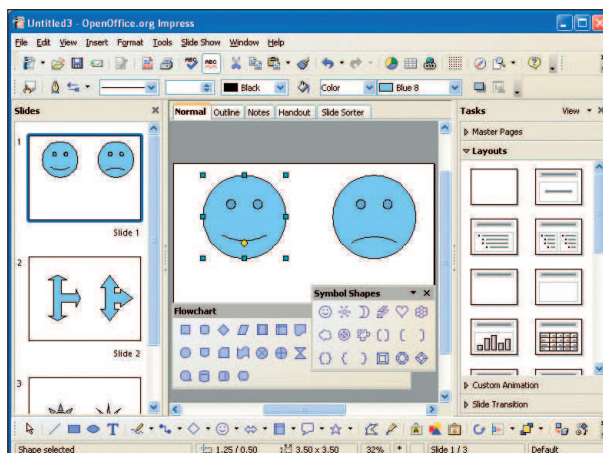
<http://www.mozilla.org/projects/security/pki/nss/>

5. mérföldkő: újítások a táblázatkezelőben

A *Microsoft PivotTable*-jének mintájára az *OpenOffice* annak idején kitalálta a *DataPilot* névre keresztelt adatelemző segédprogramot, amelynek segítségével akár külső adatforrásból, akár a táblázatban valahol szereplő értékekből von-

5. ábra A méretezhető, variálható úszó ablakok

6. ábra Az AutoShapes nevű vektorgrafikus ikonkészlet

hatunk le mindenféle következtetéseket. Külső adatforrás lehet az *OpenOffice.org*-ban regisztrált bármilyen (az OO által ismert) adatforrás. Egy ilyen létrehozásának legegyszerűbb módja, hogy a *Base* segítségével csinálunk egy adatbázist, s mentéskor rá fog kérdezni, hogy szeretnénk-e ezt az adatforrást regisztrálni. Ha az igenre kattintunk, a későbbiek folyamán elérhetjük a *DataPiloton* keresztül (már meglévő adatbázist annak megnyitását követően regisztrálhatunk).

A szolgáltatás természetesen már az előző változatban is szerepelt, az újítás az elérhető lehetőségek tárházának gazdagságában rejlik: létrehozhatunk csoportokat, szűrési feltételeket adhatunk a kijelölt adathalmazra, s mindenféle az adathalmazhoz relatív mutatókat számoltathatunk ki vele. Másik fontos fejlesztés, hogy kiterjesztették a tábla sorainak méretét: mostantól az *Excel*-hez hasonlóan 65536 (2^{16}) sora lehet a *Calcban* létrehozott tábláknak is. Ennek leginkább kompatibilitási okai vannak: hogy meg tudjuk nyitni a nagy *Excel* fájlokat is.

6. mérföldő: Az Impress újításai

Bár én már eddig is egy igen használható eszközhöz tartottam az *OpenOffice* prezentáció-készítő programját, a mostani fejlesztések mégis nagyot löknek rajta. Egyik ilyen újítás a több részre felosztott prezentáció-szerkesztő felület, amelynek köszönhetően minden fontos funkció megtalálható közvetlenül a képernyőn, nem kell érte különböző

menükben mászkálnunk. A fejlesztők azt írják, hogy aki dolgozott már *PowerPointtal*, bizonyára nagyon fogja értékelni ezt az új felületet. Megjegyzem: tényleg jó, bár nekem az előző pont az egyszerűsége miatt tetszett nagyon. Rengeteg új oldalátmeneti és animációs hatással is felvértezték az alkalmazást, csak hogy még jobban hasonlítson a konkurenciára, és hogy minél pontosabban tudja megfelelni a már említett versenytárs segítségével készített prezentációkat – amivel az előzőekben voltak gondok (pontatlan megjelenítés, szétcsúszás, stb).

S ami nem látszik: nem csak a hatások gazdagodtak, de a háttérben teljesen kicserélték oldalátmenetek kezeléséért felelős motort, s ezen túlmenően az egész prezentáció-készítő motor is teljesen megújult.

7. mérföldő: a Writer és lehetőségei

Bár a táblázatokról már beszéltünk a *Calc* kapcsán, most essen szó egy másik érdekességről: szinten főként kompatibilitási okokból megoldották az egymásba ágyazott táblázatokat a *Writerben*. Mostantól táblázat egy cellája is tartalmazhat másik táblázatot. Közben fejlődött a táblázatok tudása is: tudunk például a cellákban elhelyezett adatokra számozást alkalmazni, vagy felsorolásként kezelni azokat. (Természetesen egy cellában csak egy érték szerepel, azaz a felsorolás és számozás funkció kilát a cella határain túlra).

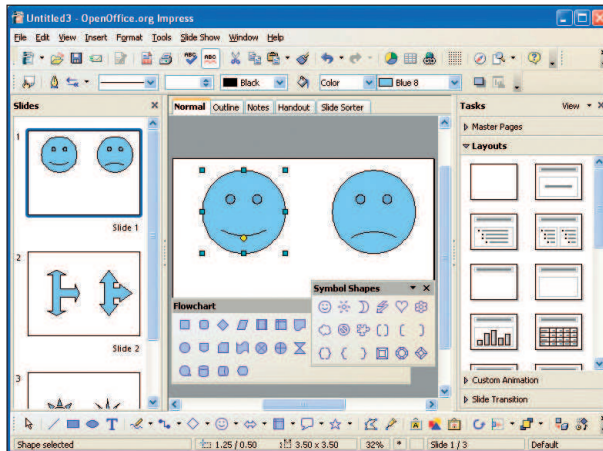
Nem tűnik nagy újításnak, hogy megváltozott a szavak számára vonatkozó statisztika, s most már lehetőségünk van egy kijelölésre is lekérni a szavak és karakterek számát, mégis azt kell mondjam, hogy már nagyon vártam. Régen ezt csak úgy lehetett, ha a kijelölt szöveget vágólapra másolva beillesztettem egy üres dokumentumba, és ott kértem szavak száma statisztikát – s pechemre, erre gyakran szükségem volt.

Megújult a *körlevél funkció (Mail Merge)* is. Nem csak a levélküldés paramétereinek sokkal jobb beállítási lehetőségét kaptuk, de a kezdő felhasználók számára készült egy varázsló, amely egész ügyesen végigvezeti a felhasználót címjegyzék kiválasztásától egészen a dokumentum mentéséig tartó nem túl egyszerű folyamaton. A *JavaMail API* segítségével nem csak körlevél-dokumentumokat készíthetünk, de közvetlenül e-mailben is elküldhetjük a körlevelünket, megúszva egy sor felesleges munkát.

8. mérföldő: Kinézet

Mostantól az ablakkezelő-rendszerbe illeszkedő kinézet együtt jön a programmal. Régebben is voltak hasonló bővítmények, amelyeket telepítve az *OpenOffice* elkezdte az ablakkezelőnk által rendelkezésére bocsátott elemkészletet használni. Ez nem csak azért lényeges, mert egységes a felhasználói környezet, hanem azért is, mert számomra például a GTK-s elemkészlet használata sebességnövekedést és pontosabb viselkedést is eredményezett.

A másik újdonság, hogy megoldották az eszköztárak lebegtetésének problémáját (úszó eszköztárak). Ez azt jelenti, hogy szabadon húzgálhatjuk őket a képernyő széléről, s a már jól ismert kis ablakokban a monitor bármelyik területén megjeleníthetők, ahol épp nem zavarnak a munkában. Nem csak a helyváltogatás jobb, de az ablakok átméretezhetőek, s egyszerűsödött az elemek testreszabása is.

7. ábra Így néz ki az XForms támogatás az OpenOffice-ban

9. mérföldkő: Egyéb újdonságok

A fejlesztők szívügyüknek érezték, hogy a *Corel WordPerfect* szövegszerkesztője által létrehozott fájlokat is tudjuk nyitni az *OpenOffice*-ba importálni illetve onnan exportálni. Ehhez az nyílt forrású közösség által fejlesztett *WordPerfect* szűrőt használják. Továbbfejlesztették a *Lotus 1-2-3* szűrőt is, amely most már a 9.7-es változatig képes megnyitni a *Lotus* fájlokat.

Az 1.1-es változatban bemutatkozott a *PDF* export, kényelmesebbé téve az addigi *PostScript* formátumba nyomtatást, majd az abból *PDF*-be konvertálást (Sőt, *Windows* alatt lehetővé tette, hogy egyáltalán meg tudjuk ezt csinálni egyéb segédprogramok nélkül). A 2.0-s változat továbbfejlesztette a *PDF*-generátor képességeit: megadhatjuk a beágyazott képek tömörítésének mértékét, a kép felbontását, s az ígéret szerint ez már jól kezeli a hiperlinkeket és az előnézeti oldalképeket.

Ismét csak elsődlegesen kompatibilitási okokból, az *OpenOffice* megteremtette a *CustomShapes* bővítményt, amely a *Microsoft AutoShapes* megoldásának itteni megfelelője. Ezek „apró” vektorgrafikus „ikonok”, amelyeket a *Draw* programban használhatunk. A legfőbb vívmány mégis az, hogy az *AutoShapes* „ikonokat” jól beolvassa és meg is jeleníti a *Draw*, tehát megnyithatjuk az *AutoShapes*-t használó, *MS Office*-szal készült dokumentumokat.

Szintén a nagy rivállal történő együttműködés elősegítése érdekében az *OpenOffice*-ból megnyithatók a jelszóval védett *MS Office* fájlok, természetesen csak abban az esetben, ha a felhasználó tudja a jelszót a dokumentumhoz. A megnyitás során automatikusan felpattan a jelszót bekérő ablak, tehát pontosan ugyanúgy működik, mint az *MS Office* esetében.

S ha már a globális kompatibilitási újításoknál tartunk: alapértelmezetten része az új változatnak a *Microsoft XML* formátumainak, a *Spreadsheetml* és a *Wordml* fájljainak írása és olvasása. Mint tudjuk, az *MS Office*-ban importálhatunk, exportálhatunk *XML* formátumba dokumentumokat, amelyeket egy *XSLT (XML Stylesheet Translator)* „szűrő” alakít át a megfelelő formába a dokumentum újbóli megnyitás során. Mostantól ezek a műveletek *OpenOffice*-ból is elvégezhetőek az Eszközök menü

XML szűrő beállítások menüponton keresztül. Érdeemes próbálkozni, hogy a helytelenül megnyitott dokumentumot először exportáljuk *MS Office* alatt *XML* formába, majd ezt az *XML*-t próbáljuk meg aztán *OpenOffice*-ból megnyitni.

A *Writerrel* lehetőségünk nyílik a *W3C XForms* szabványának megfelelő űrlapok készítésére, amelynek segítségével programozási nélkül is gyerekjáték egyszerű logikát csempészni az űrlap-kitöltés folyamatába. Ennek egyik nagy előnye, hogy olyan űrlapok jönnek létre, amelyek szabványosak, tehát más alkalmazások is használhatják (nincs benne *VisualBasic*, vagy egyéb gyártófüggő megoldás), így egyik objektumból a másikba könnyedén átvihető.

Az *XForms* egyébként egy új üdvöske, a jelenlegi *HTML/XHTML* űrlapokat hivatott hosszú távon helyettesíteni, lecserelni. Egy *XML* alapú megoldásról van szó, amely a tartalmat és megjelenést külön kezeli, és az űrlaphoz rendelhető *XML* adatszerkezetek használatával teszi kényelmessé és teljessé az űrlapok használatát. A témában „mélyen érintettek” a <http://www.w3.org/Markup/Forms/> címen olvashatnak bővebben róla.

Összegzés

Az itt szereplő újítások listája természetesen a teljesség igénye nélkül, fontossági sorrendben készült. Számtalan egyéb apró változtatás van még, amely számunkra nem annyira érdekes. Ilyenek például, hogy bizonyos menüpontok máshová kerültek, néhány művelet során alapértelmezetté váltak olyan beállítási lehetőségek, amiket régebben külön ki kellett választani, vagy épp más lett a betűk igazításának módja, és még sorolhatnám. Alapjaiban igaz ezekre a változtatásokra, hogy a következetesség és kompatibilitás jegyében történtek.

Hasonlóan igaz ez a fenti mérföldkövekre is, bár ott nem elhanyagolható az újítási szándék sem. Rengeteg új funkció áll rendelkezésünkre, amelyek nagy része rendkívül hasznos. Más megoldások inkább csak abból a szempontból fontosak, hogy közeledtek a *MS Office* által kínált lehetőségekhez, amelynek itt valóban nem az utánzás volt az elsődleges célja, hisz a felhasználók igen jelentős része a szolgáltatások felét sem használja, még az *MS Office*-ban sem. Ezek tényleg azért kellett, hogy jobb együttműködést biztosítsanak a konkurencia megoldásaival. Abból is látszik, hogy nem a konkurencia utolérése a cél, hogy az *OpenOffice* néhány szolgáltatásával egyenesen előzni próbál. Ilyen például a beépített digitális aláírás kezelő, vagy a beépített *PDF*-készítő.

Alapvetően jól eltalálták a fejlesztéseket, leszámítva talán a telepítés körüli problémákat. S ha már ilyen jól idomult a versenytársakhoz, őszintén remélem, hogy méltó ellenfelet lesz azoknak a mindennapos felhasználás során. Az újítások, változtatások teljes és részletes listája megtalálható a következő webhelyen:

<http://marketing.openoffice.org/2.0/featureguide.html>

A béta változatot

a <http://download.openoffice.org/2.0beta/index.html>

címről tölthetjük le.

Komáromi Zoltán